

52202804 : สาขาวิชาภาษาไทย

คำสำคัญ : เพลงลูกทุ่ง / อีสานพลัดถิ่น

สิริชญา คอนกรีต : เพลงลูกทุ่งอีสาน : อัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.อารีญา หุติณฺฑะ. 494 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์เครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ของคนอีสานพลัดถิ่นและรูปแบบการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่ง รวมถึงวิเคราะห์วิถีการเล่าเรื่องและศิลปะทางภาษาที่เพลงลูกทุ่งใช้เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และการเมืองของคนอีสานพลัดถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า เพลงลูกทุ่งใช้เครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสานพลัดถิ่น ได้แก่ ภาษา อาหาร ดนตรี ประเพณี เทศกาล และอาชีพ โดยอาชีพกรรมกรและหนุ่มสาวโรงงานถูกนำเสนอในเพลงลูกทุ่งมากที่สุด ทั้งนี้อาหารเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นอีสาน ได้ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงยากที่สุด ส่วนดนตรีถูกใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ถูกผสม เครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นตัวตนของคนอีสานที่ย้าย อุดหนุน เรียบง่าย และสนุกสนาน ทั้งยังประกอบสร้างอัตลักษณ์นักสู้เพื่อตอบโต้มายาคติที่คนนอกมองคนอีสานว่ายากจนเพราะเกียจคร้าน และเพื่อต่อกรกับบริบทการทำงานที่ถูกกดทับ

การศึกษาเพลงลูกทุ่งในฐานะเรื่องเล่า พบว่า โครงเรื่องเกือบทั้งหมดมักเริ่มต้นด้วยภูมิหลังของคนอีสานที่ยากไร้จึงต้องจากบ้านเกิดเพื่อไปหางานในกรุงเทพฯ และต้องอดทนต่อสู้กับงานหนักค่าแรงต่ำ เนื้อเพลงมักจบลงที่คนอีสานพลัดถิ่นยังคงต้องดิ้นรนต่อไปในกรุงเทพฯ เพลงลูกทุ่งมีกลวิธีการเล่า โดยใช้ผู้เล่าเรื่องที่เล่าสิ่งที่ตนเองประสบมา และผู้เล่าเรื่องที่เป็นพยาน ตัวละครในเพลงลูกทุ่ง มีตัวละครหลัก คือ คนอีสานพลัดถิ่น มีลักษณะของความเป็นนักสู้จริงใจ ซึ่งสะท้อนความเป็นชนบท ขณะที่นายจ้างแสดงให้เห็นความจริงจัง และให้ความสำคัญกับวัตถุซึ่งสะท้อนความเป็นเมือง จากคำขวัญที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งได้แก่ จากเมือง ชนบท และจากพื้นที่พิเศษ การบรรยายจากเมืองสื่อถึงความทุกข์ของคนอีสานพลัดถิ่น ขณะเดียวกันก็เป็นเหมืองทองของคนอีสาน ส่วนจากชนบทสื่อถึงความสุข และจากพื้นที่พิเศษเป็นพื้นที่เสมือนที่เชื่อมโยงคนอีสานเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เพลงลูกทุ่งใช้การเล่าเรื่องเพื่อประกอบสร้างความเป็นจริง และให้คำอธิบายแก่ปรากฏการณ์ อย่างไรก็ตามบางส่วนของเรื่องเล่ายังคงคอกย้ำอุดมการณ์เดิมให้ดำรงอยู่ เพราะอิทธิพลทางการตลาดของเพลงลูกทุ่ง

ด้านกลวิธีทางภาษาและการใช้วรรณศิลป์ในเพลงลูกทุ่ง พบว่า มีการใช้ถ้อยคำภาษาถิ่นเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสื่อสารประสบการณ์ร่วมระหว่างคนอีสานพลัดถิ่น มีการใช้ภาษาลิ้นปะปนไปกับภาษาไทยกลางและภาษาต่างประเทศ เพื่อสื่อสารเรื่องราวกับคนนอก มีศิลปะของการใช้ภาษา ทั้งเรื่องของการใช้ถ้อยคำและการใช้ภาพพจน์ รวมทั้งการตั้งชื่อเพลง ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาและวรรณศิลป์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนอีสานพลัดถิ่นให้มีลักษณะของนักสู้ชนชั้นแรงงาน และบอกเล่าความทุกข์ของคนอีสานจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ภาควิชาภาษาไทย

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2556

52202804 : MAJOR : THAI

KEY WORD : COUNTRY SONG / ISAN DIASPORA

SIRICHAYA CORNGREAT : ISAN COUNTRY SONGS : IDENTITY AND CULTURAL POLITICS OF ISAN DIASPORA. THESIS ADVISOR : ARREEYA HUTINTA,Ph.D. 494 pp.

The objective of this research is to analyse the identity marker of the Isan diaspora and the form of cultural politics of the Isan diaspora in country song. It is also aimed to analyse narration technique and art of language used in country song to communicate the identity and politics of the Isan diaspora.

The research has found that country song uses Isan diaspora identity marker namely language, food, music, tradition, festival and occupation. The two most represented occupations are the labourer and factory worker. Among those, food is the cultural identity marker that is the most distinctive and least likely to change, while music is being used to represent the hybrid identity. These identity markers reflect the personality of the Isan people as hard working, patient, simple and fun. Moreover, together they create the identity of the Isan people as the fighter, in order to counter the myth of the outsider being that the Isan people are poor because they are lazy. The identity markers are also utilised as a negotiation context of being suppressed at work.

The study of Isan country songs as a narration has found that most of the storylines begin with the Isan people who are forced by poverty, moving away from their hometown to work and endure the hard work and low income in Bangkok. The lyrics usually end with continuous struggle of the Isan diaspora in Bangkok. The country songs has featured literary technique of using character-narrator and witness-narrator. The main characters in Isan country songs are the Isan diaspora and the employer; The Isan diaspora is presented as the fighter who is enduring and sincere which reflects the characteristics of rural lives, whereas the employer is expressed as the one who is serious and materialistic which reflects the city lives. The important scenes that often appear in the Isan country songs are urban area, rural area and special area. The urban scenes are used to signify suffering of the Isan diaspora, yet it is their gold mine, whereas the rural scenes are used to signify happiness. And finally, the special area is the area that connect the Isan people together. The Isan country songs use narration to construct the truth and explain the situation. Nevertheless, due to the marketing influence of the Isan country songs, part of this narration is still able to reemphasize and nurture the old ideal.

As for the literary techniques and art in the country songs, the research has found that there are uses of local language to reflect the cultural identity and communicate the shared experience within group of the Isan diaspora. The use of these languages is mixed with standard Thai and foreign language, in order to communicate with the outside group. There are arts of language including the use of words and figures of speech as well as naming the song. These literary techniques and arts are utilised as a tool to construct the Isan diaspora identity as the working class-fighter and to voice the suffering of Isan people caused by the social injustice.

Department of Thai

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2013

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ให้ข้อคิด ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ และคอยให้กำลังใจ ห่วงใยดูแลผู้เขียนประดุจแม่คนที่สอง ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล เทศทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ อินทรพร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านภาษา และวรรณคดี อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่สนับสนุนการศึกษา เป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยตรวจพิสูจน์อักษร ตลอดจนคอยดูแลให้ความช่วยเหลือทุกอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.นวรรตน์ อุคมประเสริฐ ซึ่งช่วยขัดเกลาและตรวจแก้ไขรายการในบทคัดย่อภาคภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณ คุณตั้งวาลย์ พงษ์ศรี ซึ่งเป็นผู้ช่วย เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ถอดเนื้อเพลง ให้ข้อมูลอันเป็นความรู้เกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอธิบายความหมายของถ้อยคำภาษาไทยในเพลงลูกทุ่ง คุณจันทร์รำไพ ไชยสมพงศ์พันธ์ ซึ่งช่วยแปลบทความฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารเรียนไทยจนเสร็จสมบูรณ์สมความตั้งใจของผู้เขียน

ขอขอบคุณผู้บริหารสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาเอกทุกคน รวมทั้งกัลยาณมิตรทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ซึ่งให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

ขอขอบคุณ The Empowering Network for International Thai Studies (ENITS) สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มอบทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 80,000 บาท และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มอบทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 15,000 บาท

ประโยชน์และคุณค่าใดๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอมอบแด่คุณพ่อคุณแม่ อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ตลอดจนครูเพลงและศิลปินเพลงผู้ถ่ายทอดบทเพลงลูกทุ่งอันทรงคุณค่านี้